

Kázání Jana Kozlíka ve Mšeně - rok 2012

Mat 17,1-9

Mšeno 22.1.12

Na poslední neděli po Zjevení Páně bývá, jak je tomu i letos dle Hesel Jednoty bratrské, určen oddíl nadepsaný v bibli neutrálně Proměnění na hoře.

Není pochyb, bratři a sestry, že jde o příběh v evangeliích naprosto zvláštní a ojedinělý. Ježíš jakoby najednou soustřeďuje pozornost na sebe sama. Až dosud jsme poznávali Ježíše z jeho slov a skutků a z nich – právě z nich – jsme si mohli učinit docela dobrou představu o tom, kdo Ježíš je: mimořádný a zplnomocněný reprezentant Boží pravdy či Boží vůle. Potřebujeme snad vědět víc? Vždyť po ovoci se pozná jaký je strom! Nyní však Ježíš jakoby chtěl poskytnout svým učedníkům pohled na sebe jaksi „z druhé strany“, jako kdyby jim nechal nahlédnout do nebe, aby učedníci viděli, že Ježíš je něco víc než jen zázračný léčitel a vynikající učitel.

To je první, co nás po přečtení oddílu napadne. A vsutku, něco na tom je. Vždyť učedníci opravdu zatím znali Ježíše především jako učitele a léčitele s kterým sdíleli radosti i strasti běžného života a Ježíš sám sebe do centra pozornosti nijak nestavěl. Vždy mělo přednost království Boží a nový režim v něm. Tohoto nového režimu byl zvěstovatelem. Jistě, otázka, kdo vlastně Ježíš je, visela ve vzduchu, ale nikdo ji přímo nepoložil. Až Ježíš sám.

Příběh o proměnění na hoře je zachován i v evangeliu Markově a Lukášově a to vždy v souvislosti s otázkou, kterou několik dní předtím položil učedníkům: Za koho mě pokládají lidé? a dále: za koho mě pokládáte vy? Odpověď Petrovu „ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého“ sice schválil, ale nechtěl, aby to učedníci někde vykládali. Hlavně však hned zpražil případný jásoť učedníků oznámením, že „musí jít do Jeruzaléma a mnoho trpět od starších, velekněží a zákoníků, být zabit a třetího dne vzkříšen“.

Přirozený šok a zármutek učedníků jakoby měl vynahradit výlet na horu, kde by se jim dostalo nového pohledu na věc „z druhé strany“, z Boží perspektivy.

Dle Matoušova podání by se mohlo zdát, že si Ježíš vzal učedníky s sebou, aby se před nimi proměnil a aby tak viděli jeho slávu. Kdyby tomu tak bylo, pak toho viděli dost málo. Žádný Ježíš sedící na trůnu se zástupem andělů a podobná sláva.

Evangelista Lukáš však naprosto střízlivě a věcně píše, že „Ježíš vzal s sebou Petra, Jana a Jakuba a vystoupil na horu, aby se modlil. A když se modlil, nabyla jeho tvář nového vzhledu a jeho roucho bělostně zářilo“. To je naprosto jiný obraz. Ježíš se modlil a to, co učedníci na něm a kolem něho

viděli, je jen odlesk toho, co se děje v duši modlícího. Co lze vidět na člověku, který se modlí? Že se jeho vzhled proměňuje.

Učedníkům bylo dáno vidět víc. Viděli Mojžíše a proroka Eliáše, jak s Ježíšem rozmlouvají. Ježíšova modlitba nebyla určena pro uši učedníků (jako ostatně žádná skutečná modlitba). Podle Lukáše sice učedníci nějak vnímali, že řeč byla o Ježíšově cestě do Jeruzaléma, ale zároveň píše, že učedníky obestřel „těžký spánek“ a že když se probrali, začal se již Mojžíš s Eliášem od Ježíše vzdalovat.

Co si z toho vidění mohli učedníci odnést? Snad jen že to, co Ježíš hodlá udělat není jen jeho šílený nápad, ale čin konsultovaný se starými autoritami. Vidění jsou vždycky nejasná, jako kamerový záznam bez zvuku a bez komentáře. Komentářem byl až hlas z oblaku: „Toto je můj milovaný Syn, kterého jsem si vyvolil; toho poslouvejte“. Ani Ježíš jim k tomu, co viděli, žádné vysvětlení nepodal. Podle Matouše a Marka se zdá, že o tom mluvili, když sestupovali s hory (nebo aspoň chtěli o tom mluvit), ale Ježíš jim pouze přikázal, aby o tom nikomu nic neříkali „dokud Syn člověka nebude vzkříšen z mrtvých“. Kdyby jim k jejich vidění cokoli řekl, jistě by si to zapamatovali a evangelia by to zaznamenala.

Jak patrně, ti tři učedníci z onoho zážitku na hoře nevytěžili vůbec nic. Ani v Getsemane ani na Golgotě. O tom, že Ježíš byl vzkříšen, je musely přesvědčovat ženy, které s nimi na té hoře vůbec nebyly.

My se ptáme, k čemu nám ten příběh je. Jak poslouží naší víře, nebo lépe: jak poslouží tomu, abychom lépe rozuměli naší víře a tím pádem sami sobě?

My nemáme důvod učedníkům nevěřit, že viděli co viděli. Ale co my s tím? Co by se stalo, kdyby tento příběh v evangeliu vůbec nebyl? Bylo by naše poznání Ježíše o něco chudší?

My jsme protestanté, a jako takoví si nijak nepotrpíme na posvátná místa, posvátné chvíle, mystické zážitky a prožitky či různá „vidění“. Ne že bychom je upírali druhým, ale vždy se ptáme: co s tím, nevede-li to k lepší životní praxi nebo k lepšímu pochopení Ježíše samého.

Především bychom si měli všimnout, že to, co v evangeliích dle Matouše, Marka i Lukáše zcela chybí, je vnitřní (modlitebný) život Ježíšův. Čteme jen, že často odcházel ze společnosti lidí, aby se modlil. On sám ale nikdy učedníkům nevykládal jak se modlil, co se modlil a vůbec nic o sobě.

Přitom to nejskrytější a nejintimnější je právě to nejdůležitější pro pochopení Ježíše – jak jeho myšlení, tak jeho skutků.

Nikde se o něm nedočteme, že trávil hodiny studiem Písma (jak by se na vykladače Písma slušelo) a přece vždy vystihl jejich hluboký a pravý smysl. Nestudoval psychologii ani sociologii a přece vždy rozeznal pravé motivy a skryté vady těch, s nimiž se setkal.

Byl-li, jak praví dogmatikové, nám lidem ve všem podoben „kromě hříchu“, pak musel svou moudrost získávat lidským způsobem, jinak by nám nebyl podoben. Tím lidským způsobem byla modlitba. Tak - postupně - rostlo i jeho vědomí sebe a svého úkolu. Tak – modlitbou - se proměňoval.

Každá skutečná modlitba člověka nějak proměňuje. Tato cesta není pro člověka uzavřena. Není to však zaručená cesta k proměnění. Může přes všechno úsilí vyjít naprázdno. Musí k nám promluvit něco nebo někdo jiný, než jsme my sami.

My se obvykle k jakémusi poznání dobíráme těžko, přes různá nedorozumění či nepochopení litery či slova, než se dobereme k tomu, co bylo jimi míněno, a tedy k porozumění.

Jestli vidění apoštolů něco „znázorňuje“, pak to, že k Ježíšovi – v modlitbě - promluvili Mojžíš a Eliáš ne skrze Písma, tj. ne jako ti, kteří mluvili a jednali v úplně jiné době, ale jako živoucí současníci, kteří rozumějí přítomné situaci.

Boha nikdy nikdo neviděl; jednorozený Syn, který je v náruči Otcově, nám o něm řekl. Amen.

Mat 4,1-11

Mšeno 26.2.2012

Dnešní první neděle o postě se nazývá Invocavit (invocavit me – povolal mě) a jak podle staré tradice, tak podle Hesel Jednoty bratrské patří k ní náš text nadepsaný Pokušení na poušti.

Podle Matouše, Marka i Lukáše se mělo udát hned poté, co byl Ježíš pokřtěn v Jordánu od Jana Křtitele

Jak známo, Jan Křtitel, svatý muž a poustevník, žil na poušti a celý Jeruzalém a Judsko za ním přicházelo, aby se od něho nechali pokřtít. Tak i Ježíš.

Jistě si lze představit, že každý hluboce věřící Žid od onoho křtu něco čekal. Nějakou změnu ve svém životě, nějaké boží znamení. Co dál? Ježíš, jak čteme, uviděl nad sebou Božího ducha v podobě holubice a uslyšel hlas řkocí: Toto je můj milovaný Syn, jehož jsem si vyvolil. Nebo – podle Marka a Lukáše: Ty jsi můj milovaný Syn, tebe jsem si vyvolil.

Ježíš vzal toto znamení vážně. Nevíme, zda ho čekal nebo nikoli. Nečteme, že by před ním prchal jako Jonáš, nebo se vymlouval na svou nedostatečnost jako Jeremiáš. Nečteme ale ani, že by vzdal Bohu díky za toto skvělé rozhodnutí a hned se s nadšením pustil do díla.

Naopak byl tím Duchem veden do ústraní, na poušť, kde byl vystaven několika pokušením. Podle podání evangelistů se zdá, jakoby ve všech obstál až příliš snadno, jako dobře připravený žák u zkoušky. Kdo však u toho byl a jak se o

tom dozvěděli evangelisté? Učedníkům to mohl vyprávět jedině Ježíš, ale že to vypráví Ježíš nikde nečteme.

Čteme, že se nejprve čtyřicet dní postil. My sice nečteme proč, ale je nám to vcelku pochopitelné – chtěl se soustředit na své poslání. Co to znamená být vyvoleným Božím Synem? Co může a má dělat vyvolený Boží a co naopak dělat nemůže a nesmí? Bylo by divné, kdyby si takové otázky nekladl. Každý by si je kladl.

My samozřejmě nevíme o čem Ježíš přemítal během onoho čtyřicetidenního půstu. Čteme jen, že nakonec dostal strašný hlad. To není chvíle, kdy je člověk nejsilnější –právě naopak.

Chtěl se snad Ježíš záměrně do tohoto stavu přivést? Víme, že Ježíš nehlásal asketický ideál, že k povznesení ducha je třeba tělo umrtvovat.

Proto si myslím - a to je v židovské tradici – že půstem očekával další znamení a hlas s nebe jako při křtu v Jordánu.

Nic se však nestalo. Ježíš zůstal vězet vyhladovělý v poušti. Táž situace jako kdysi Izraelců při putování pouští. Jistě na to myslel. Tehdy však hladovému a reptajícímu lidu seslal Bůh manu s nebe. Nyní se místo toho objevil ďábel-pokušitel. Žádná mana? Nevadí, jsi-li Syn Boží, řekni, ať z těchto kamenů jsou chleby.

Že Ježíš myslel na manu je patrné z jeho odpovědi, vzaté z 5.knihy Mojžíšovy (Dt8,3), kde Mojžíš lidu připomíná, jak Hospodin „pokořoval tě a nechal tě hladovět, potom ti dával manu...Tak ti dával poznat, že člověk nežije pouze chlebem, ale že člověk žije vším, co vychází z Hospodinových úst“.

Na první poslech se zdá, že ďábel svým „jsi-li Syn Boží“ Ježíšovo synovství zpochybňuje. V tom by ale nebyl onen nebezpečný svod. Ten je v úvaze:

Jsi-li Syn Boží, proč bys nemohl udělat chleba z tohoto kamení? Cožpak Bůh, který může vše, nepředal ani trochu moci svému milovanému Synu? K vyjimečnému poslání patří i vyjimečné prostředky.

Tak uvažuje ten, kdo přijímá funkci. Zjišťuje si, jaké má povinnosti a zda má k tomu odpovídající pravomoce. Tak bychom uvažovali i my: Co to znamená být vyvoleným Božím Synem? Co může a má dělat vyvolený Boží a co naopak dělat nemůže a nesmí? Ale cožpak můžete „přijmout funkci“ syna nebo dcery, otce nebo matky?

Ďábel vydává vnitřní za vnější.

Ježíš si vnitřní vztah k Bohu chybějícím chlebem narušit nenechá a proto říká: Ne jenom chlebem bude živ člověk, ale každým slovem, které vychází z Božích úst.

Citovat Písma ovšem umí pokušitel také. Když vzal Ježíše na střechu chrámu ocitoval mu Žalm 91, kde stojí: „Máš-li útočiště v Hospodinu, u Nejvyššího svůj domov, nestane se ti nic zlého, pohroma se k tvému stanu nepřiblíží. On svým andělům vydal o tobě svůj příkaz, aby tě chránili na všech tvých cestách. Na

rukou tě budou nosit, aby sis o kámen nohu neporanol;“. Tedy: Jsi-li Syn Boží, skoč dolů, nic se ti nemůže stát.

Všichni cítíme, že to je pokušení či přímo vydírání Boha. V čem je ale pokušení Ježíš? Dábel říká: copak Písmo neplatí? Musí přece platit! To nemůže Ježíš popřít. Jak to tedy je?

Žalmista svou víru, vyjádřil, neboli „oděl do slov“, veršů a celé modlitby či písně, přičemž použil svých výrazů a svých představ. Tím svůj vnitřní vztah k Bohu zvnějšnil v útvar zvaný žalm.

Dábel vydává vnější (zvnějšnělé) za vnitřní. Vyjádření víry za víru samu.

Vždyť to znáte. Koho z vás by napadlo vydávat milostnou báseň za lásku samu.

Ovšemže se můžete s básní takřka ztotožnit, můžete jasně cítit, že vyjadřuje vaše city mnohem lépe, než byste to dokázali vy. To dokonce musíte, jinak jste básni vůbec neporozuměli (pokud ovšem je to dobrá báseň). V tom případě to zvnějšnělé znovu zvnitřňujete. Ale je to váš cit a vaše srdce, co cítí. S básníkem si „jen“ rozumíte.

Tak je to i s vírou a svěděním o víře v Písmu svatém.

Třetí pokušení je trochu zvláštní. Dábel už nevydává vnitřní za vnější a vnější za vnitřní, ale dělá přímou nabídku. Ukázal mu všechna království světa a jejich slávu a řekl: Toto všechno ti dám, padneš-li přede mnou a budeš se mi klanět. V Lukášově podání mluví d'ábel ještě jasněji: „Tobě dám všechnu moc i slávu těch království, poněvadž mně je dána, a komu chci tomu ji dám. Budeš-li se mi klanět, bude to všechno tvé“.

Na první pohled se zdá, že to až tak velké pokušení nebylo. Ježíš nemohl než to odmítnout. To je tím, že v podobenství vystupuje d'ábel bez převleku.

Ve skutečnosti je to pokušení zdaleka největší. Záměny vnitřního za vnější a naopak jsou k němu jen pomocné prostředky.

To proto, že d'ábel teď v jistém smyslu říká o sobě pravdu. První křesťané o tom byli naprosto přesvědčeni a proto se snažili budovat církev Kristovu co nejdál od království a jejich slávy. Radikální obrat čekali od druhého příchodu Krista s jeho mocí a slávou. Tehdy se jim ovšem d'áblovo panství jevílo jednoduše jako pohanský svět s jeho modlami a morálkou. Že d'ábel nelení a pod rouškou zbožnosti proniká i do církve, však již věděli, ale že se křesťané v domnění, že se klaní Kristovi, budou klanět d'áblu, by asi nevěřili.

Dábel ovšem neměl pravdu v tom smyslu, že celý svět je v jeho rukou. Vždycky byli a budou lidé, kteří se mu, po vzoru Kristově i za cenu kříže, klanět nebudou. Amen.

Dnes je 3. neděle postní zvaná Oculi a podle Hesel Jednoty bratrské připadá na ni text z Lukášova evangelia nadepsaný O rozhodnutí k následování.

Opravdu se nedá říci, že by právě toto byl text, který si věřící v kostele přejí vyslechnout. Žádná radostná zvěst, žádné posílení ve víře, žádné potěšení na cestu životem.

Myslíte si, že prvním křesťanům zněla ta slova, v uších lahodně? Nicméně je zachovali. Jedině od nich je mohl evangelista převzít.

Byli to tak úplně jiní lidé, než jsme my – vlažní křesťané 21. století? Jak asi oni těm Ježíšovým slovům rozuměli? Jaký nadpis by oni dali tomuto oddílu?

Víme ze Skutků apoštolských, že apoštolé – aniž by sami sebe chtěli nějak nazývat -začali hlásat, že ten nedávno ukřižovaný Ježíš z Nazareta je oním zaslíbeným Mesiášem a proto byl Bohem vzkříšen. Na počátku tedy stojí víra. Ta byla tím rozhodujícím. Pro ty, kteří ji přijali, následoval křest ve jméno Ježíše Krista a přijetí Ducha Svatého. Ten jim měl radit, co a jak dál. Více se většinou nedozvíme, spíše jen tušíme, že se nově uvěřivší mezi sebou horlivě stýkali a sdíleli si své zkušenosti s Duchem.

První zmínky o jakémsi následování Krista jsou až v souvislosti s pronásledováním, kterého se jim dostalo. Zde se však spíše mluví o napodobení Krista v utrpení.

Vůbec je zvláštní, že ani epištoly – a to i velmi pozdní – neobsahují skoro vůbec Ježíšovo učení nebo alespoň jeho výroky ba ani vyprávění o jeho skutcích. To všechno se snažili zachytit pouze evangelisté, kteří však zřejmě nebyli apoštolé.

Musíme tedy, pokud chceme rozumět Ježíšovi, sledovat vyprávění evangelistovo.

Ježíš měl učedníky, stejně jako jiní učitelé zákona měli učedníky, učedníky měl i Jan Křtitel. Protože často vedli stěhovavý život, učedníci je skutečně fyzicky následovali. Všichni učedníci se nejen snažili osvojit si učení svého Mistra – jeho výklad starozákonních spisů – ale i napodobit Mistrovu náboženskou praxi, neboť o tu šlo v židovstvu vždycky hlavně. Jak obstát před Hospodinem.

V tom všem se Ježíš a jeho učedníci nijak nelišili. Byl tu však jeden podstatný rozdíl. Ježíš nepřišel jen s novým učením, nýbrž hlavně a především s novou zvěstí o přicházejícím království Božím. Jinými slovy, že nastala jedinečná dějinná chvíle. Jen ve světle této zvěsti

porozumíme, proč Ježíš vyslovil nová blahoslavenství, nové příkazy a neváhal měnit i Mojžíšův zákon.

Takovou zvěst nelze přijmout jinak než vírou. A tam, kde je skutečná víra, začnou se dít zázraky uzdravování i sycení zástupů.

Zvěstovat Boží království Ježíš také vysílal své učedníky a i jim dal moc uzdravovat. I v tom se vlastně jeho učedníci lišili od jiných.

To už zřetelně ukazuje, že Ježíšovi nešlo o to mít elitní školu, nýbrž že usiloval založit hnutí.

Hnutí se šíří jinak než škola a potřebuje jiné žáky. Škola potřebuje perfektně vyškolené absolventy, kteří šíří dobrou pověst školy. Hnutí potřebuje odhodlané agitátory, kteří skutečně věří tomu, co hlásají. Bez víry by nikoho neuzdravili. To uzdravování bylo prubířským kamenem jejich víry.

Teď již chápeme poněkud více, co měl Ježíš na mysli v našem příběhu. Ježíš chladně přijímá toho, kdo se hlásí, že ho bude stále následovat. To nepotřebuje. Nepotřebuje ani lidi, kteří mají ještě něco přednějšího. Ne že by byl Ježíš proti židovské pohřební tradici, nebo proti rozloučení s rodinou – když je čas. Jsou i mrtvé časy, kdy nejde dělat nic lepšího. Ten čas však Ježíš neměl.

Čteme „když se ubírali cestou“ . Jakou cestou? V předchozím odstavci čteme: „Když se naplňovaly dny, kdy měl být vzat vzhůru, upjal svou mysl k cestě do Jeruzaléma a poslal před sebou posly“. Dle podání evangelisty již předtím dvakrát výslovně upozornil své učedníky, že „Syn člověka musí mnoho trpět, být zavržen od starších, velekněží a zákoníků, být zabit a třetího dne vstát“.

Nebylo asi tak těžké předpovědět, že bude v Jeruzalémě zavržen a zabit. Ne pro své učení. To mohlo být vnímáno jako škola přísnější spravedlnosti. Avšak obava z rostoucího hnutí mezi lidem, a co z toho může vzejít, byla jasným a nezakrývaným důvodem k Ježíšově likvidaci.

A Ježíš sám jakoby přiléval olej do ohně obav těch potentátů v Jeruzalémě. Náš oddíl pokračuje: „Potom určil Pán ještě sedmdesát jiných a poslal je před sebou po dvou do každého města i místa, kam měl sám jít. Řekl jim: „Žeň je mnohá, dělníků málo. Proste proto Pána žně, ať vyšle dělníky na svou žeň“. Jděte!“ . Tam kde je přijmou do domu měli uzdravovat nemocné a vyříditi krátký vzkaz: přiblížilo se k vám království Boží. Na cestu si neměli opatřovat ani peníze ani zásobu jídla, ani (patrně rezervní) obuv, ba dokonce se po cestě

neměli ani zdržovat pozdravováním pocestných. Takto má jednat rychlý posel se závažnou zprávou. K čemu by Ježíšovi byl posel, který musí nejdřív pohřbít otce, nebo se jít nejdřív rozloučit s rodinou. Proto říká tomu s tím pohřbem: ale ty jdi a všude zvěstuj království Boží. Neříká mu: ale ty nikam nechod' a zůstaň se mnou!

Snad nejlepší ilustrací k našemu oddílu je podobenství o hostině (Luk 14,15-24).

Tam také všichni pozvaní nemohli přijít na hostinu z důvodů, že zrovna měli něco důležitějšího na práci.

Jak náš příběh, tak i podobenství ukazují k jedinečnosti času. Všichni to známe. Každý žijeme ve svém čase a v něm prožíváme různá období či něco konáme. Do času toho druhého vstupujeme s výzvou nebo otázkou, zda by si pro nás neudělal čas. Můžeme se i shodnout na společném díle tj. že si všichni uděláme na něco čas. Jsou lidé, kteří věnují veškerý svůj čas např. své rodině, nebo své práci. Jsou i lidé, kteří věnují veškerý svůj čas práci pro druhé. To je nepochybně velká věc. Nic z toho však ještě nezabraňuje slepotě či hluchotě vůči dějinné výzvě neboli „znamení času“. Času, který není náš, ale je výzvou pro nás (a nejen pro nás), abychom se ho chopili.

Jako křesťané klidně můžeme říci, že to je Boží čas, Bůh ho pro nás připravil a čeká, že na jeho výzvu odpovíme, vystoupíme ze zajetí svého času, chopíme se příležitosti a staneme se někým jiným – účastníkem Božího království.

Teď nemluvím o těch, kteří neodpoví ze strachu před vším novým a nebezpečným, ani o těch, kteří jsou schopni připojit se jen k tomu, co už dělají všichni, nýbrž o těch, kteří si i všimnou, že se něco děje, ale zrovna mají dost jiných starostí. V domnění, že takových příležitostí ještě bude habaděj.

Někomu z vás se bude zdát Ježíšův výrok: „nech mrtvé ať pochovávají své mrtvé“ příliš drsný. Přiznám se, že mně připadá drsně pravdivý. Mám takový pocit při mnoha pohřbech. Ti „mrtví zítra“ pohřbívají toho „mrtvého dnes“. Kde není naděje na podíl v Božím království, o čem chcete mluvit? Pak je snad lépe profesionální tlachy ponechat zřizenci pohřebního ústavu.

Někdy si myslím, že mrtvá může být i celá doba. Že i Hospodin se prostě odmlčel. Jak ale můžeme vědět, že někde jinde a k někomu jinému Bůh nemluví?

V 18. století, žil v Sasku hrabě Nikolaus Zinzendorf, formálně luterán, ale stoupenec pietismu, což byl směr kladoucí důraz na niternou tichou zbožnost, spíše soukromého rázu, rozhodně ne nějak vnějšně aktivního. Saskem však v té době procházelo mnoho uprchlíků, hlavně z Moravy, původně členů Jednoty bratrské. Zinzendorf pochopil, že pro ty lidi může udělat víc než poskytnout jim almužnu. I povolil jim usadit se na okraji jeho panství, kde jim i pomohl založit obec Ochránov/Herrnhut. Za několik málo let získalo městečko takovou proslulost, že i sám rakouský císař Josef II v r. 1762 – tedy ještě před Tolerančním patentem – když se vracel z návštěvy u pruského krále, zatoužil je vidět. A co viděl? Vzorné hospodářství, vzorné dílny, vzornou školu, vzornou péči o děti, vdovy, sirotky a navíc misijní školu, odkud vycházeli misionáři do nejvzdálenějších končin světa.

Jaké je z toho poučení? Zinzendorf rozpoznal příležitost a chopil se jí. Císař mohl jediné pochopit, jako chybu udělal on i jeho matka Marie Terezie, když o takové poddané přišli.

Nikolaus Zinzendorf byl i skladatelem duchovních písní, z nichž některé máme i v našem zpěvníku, jako např.: Jesu, geh voran auf der Lebensbahn, kterou někdo vtipně přeložil:

Jezu, rač ty sám, cestu razit nám. Amen.

velikonoční úvaha 2012

Ó hlavo plná trýzně

běd ran i soužení, ty zřídlo věčné přízně, z níž spása pramení... Kdo by neznal tak slavnou pašijní píseň! Je známá po celém světě. Není českého původu. Složil ji Hans Leo Hassler (1564-1612), varhaník na šlechtických dvorech a autor mnoha církevních i světských skladeb. Je zajímavé, že píseň složil jako světskou, milostnou, zbožným textem ji opatřil jiný varhaník a skladatel Paul Gerhardt (1607-1676). Odtud se pak dostala do zpěvníků protestantských i katolických. Světové proslulosti se jí však dostalo tím, že ji do svých slavných Matoušových pašijí zařadil Johann S. Bach (1685-1750).

Velebně a jímavě zní tóny písně. O čem píseň zpívá? P. Gerhardt použil latinsky psané dílo opata cisterciáckého kláštera Arnulfa z Lovaně (1200-1250). Tento mnich a básník napsal pašijní cyklus sedmi básní, jakoby meditací při pohledu na krucifix. Básně se týkají nohou, kolen, boku, prsou, rukou, srdce a nakonec tváře Ježíšovy. Gerhardt vzal za základ až sedmou báseň, týkající se Ježíšovy hlavy: *Salve, caput cruentatum, totum spinis coronatum*/Sláva ti, hlavo zkrvavená, celá trny ověčená/. To přebásnil: Ó, Haupt voll Blut und Wunden, voll Schmerz und voller Hohn/ Ó hlavo plná krve a ran, plná bolesti a posmívání. Odtud se pak všechny české verze řídí německým textem P. Gerhardta.

Při vši úctě k německému a českému textu, Arnulfovy básně vyznívají úplně jinak. Ne že by v nich chyběla žhavá láska k Ježíšovi - to k mnichu a básníku patří - ale v jeho úsporném latinském veršování není ani trochu smutku, útrpného soucitu s nevinným Ježíšem či plačtivého naříkání nad ním. Většina slok začíná pozdravem „salve“, mnich také žádá od Ježíše sílu, prosí o pomoc, žádá odpuštění, chce mít horoucí, zbožnou a sebeodříkavou vůli následovat Ježíšových ctností. Až sedmá báseň mluví o smrti, žádá: *Dum me mori est necesse, noli mihi tunc deesse*/ když mi bude zemřít nutno, tehdy nebuď mi nepřítomen, *in tremenda mortis hora, veni, Jesu, absque mora*/ v hrůzné smrti hodině, přijď, Ježíši, bez meškání, *tuere me et libera*/ujmi se mě a vysvobod'.

Co tím chci říci? Cisterciácký mnich v oněch básních vyjadřuje celý svůj *životní postoj* - pokorný a statečný, jak v životě, tak i v

smrti. Jinými slovy: vyjadřuje svou víru, neboť víra *je* takový životní postoj.

To, žel, v německém i českém textu chybí. O to víc je tam citu. Ale jakého? Dojetí. Chvilkového dojetí. Nemohu si pomoci, ale trochu to připomíná nářek Romea nad smrtí Julie (a Julie nad smrtí Romea - jak známo). Pak přijde ještě několik vznešených veršů o věčné lásce, opona padá a jde se domů - do reálu.

Nic naplat, chceme-li být aspoň trochu rezistentní vůči tomuto světu chvilkových zážitků a krátkých prožitků, nemůžeme mu konkurovat zážitky a prožitky vysoce duchovními (nad ME ve fotbale stejně nezvítězíme), nýbrž trvale jiným životním postojem.

Dnešní, druhá neděle po velikonočních svátcích se nazývá *Misericordias Domini* podle žalmu 33,5 *milosrdenství Hospodinova plná je země*. Hesla Jednoty bratrské ochranovské určují na dnešní den přečtený text z Janova evangelia.

O zvláštnostech Janova evangelia (kterých je mnoho) nemohu se příliš šířit, jen připomínám, že toto evangelium, jako jediné ze všech čtyř evangelií, je zřetelně psáno pro jistou křesťanskou komunitu, kde se již v Ježíše jako Spasitele věří. Zároveň evangelista nepředpokládá, že by někdo v ní uměl aramejsky, nebo že by se vyznal v židovských zvycích, nebo že by někdo někdy byl v Palestině na místech, kde Ježíš žil. Proto všechno vysvětluje.

Ve svém líčení událostí se evangelista soustřeďuje na otázku, *kdo* Ježíš je. Jakoby to byla pro křesťany, pro něž Jan píše, stěžejní věc o níž chtějí vědět více. Ranně křesťanské vyznání: Ježíš Kristus, Boží Syn, Spasitel, jim nestačilo. Pokud již nebyli zakotveni v židovské tradici a knihy Starého zákona k nim důvěrně nemluvily, pak takové vyznání je skutečně chudé. Titul „boží syn“ a „spasitel“ si dávali i egyptští a orientální panovníci.

V evangeliu Matoušově, Markově a Lukášově se této otázce Ježíš úspěšně vyhýbá a když konečně Petr vyzná „Ty jsi Mesiáš, syn Boha živého“, zakáže mu o tom mluvit. Zato v Janově evangeliu kupí Ježíš o sobě jednu výpověď za druhou. To jsou ony slavné výroky „já jsem“ – chléb života; světlo světa; cesta, pravda i život; vzkříšení a život; vinný kmen pravý, dveře do ovčince a dobrý pastýř.

Žádný z těchto výroků nestojí v evangeliu osamoceně jako nějaké církevní dogma, ale je vyvolán nějakou situací, roztržkou nebo otázkou.

V našem případě vše začíná tím, že Ježíš uzdravil člověka od narození slepého. Toho pak začnou vyslýchat farizejové pro podezření, že jde o podvod. Když i rodiče uzdraveného potvrdí, že jejich syn byl od narození slepý, rozčílí se ještě víc s tím, že uzdravený je určitě skrytý Ježíšův učedník.

Tu Ježíš opět vyhledá uzdraveného a ptá se ho: věříš v Syna člověka? Kdo je to, abych v něho uvěřil? – ptá se uzdravený. Vidíš ho; je to ten, kdo s tebou mluví, odpoví Ježíš a tak, aby to farizejové slyšeli, prohlásí: přišel jsem na tento svět k soudu, aby ti, kdo nevidí, viděli a ti, kdo viděli, byli slepí.

Tím opět rozčílí farizeje, že je má za slepce.

To je tedy ta situace, za které Ježíš, opět jim –farizejům, začne vykládat o ovčinci, ovcích a pastýři. Jde o vidění a slepotu, víru a nevíru.

Začíná vyprávěním, jak to chodí v ovčinci. Pastýř nepřichází k ovčím tak, že by přešel ohradu jako zloděj, ale řádně vchodem, kde mu dveře otevírá vrátný. Pastýř poté vyvolává své ovce jménem a ovce, které znají jeho hlas, vyjdou za ním. Za cizím, jehož hlas neznají, nevyjdou.

To je to podobenství, které jim – farizejům – Ježíš řekl. Oni však, jak čteme, nepochopili, co tím chtěl říci. My možná také ne, ale nesmíme zapomenout, že stále jde o slepotu a vidění, víru a nevíru.

Řekl jim tedy – opět farizejům - Ježíš znovu: Já jsem dveře pro ovce. Kdo vejde skrze mne, bude zachráněn, bude vcházet i vycházet a nalezne pastvu. Tím chce Ježíš říci, že zloději a lupiči nevcházejí do ovčince skrze něho.

A do této souvislosti přidává Ježíš další přirovnání – já jsem dobrý pastýř. A hned je tu další rozlišení – jsou i pastýři nájemní, kteří pracují za mzdu.

Je snadné komentovat tyto obrazy v nichž se Ježíš vyjadřuje, trochu je rozvíjet, zjišťovat jejich hloubku a pokusit se je nějak použít na naši situaci a dnešní svět. O to ale vůbec nejde. Evangelium Janovo není žádné mudrosloví, či vyprávění moudrého starce o Ježíši. Je to tvrdá obhajoba jedinečnosti Ježíše proti všemu a všem, kdo ho vidí jinak.

Ne nadarmo se říká, že evangelista Jan všechno vnímá v kontrastu: světlo a tma, pravda a lež. Nic není mezi tím. To vidíme i v našem příběhu. Pastýř ovčí a zloděj ovčí, dobrý pastýř a námezdný pastýř.

Ježíš v podání Janově lidem rozděluje. Dobrý pastýř nepokládá život za všechny ovce, ale jen za ty své, které zná a které znají jeho. Jsou i cizí ovce. Hned o pár veršů dál čteme jak na Ježíše znovu dotírají, aby řekl kdo je a Ježíš odpoví krátce a jasně: řekl jsem vám to, ale nevěříte, protože nejste z mých ovčí.

To je klíčové rozlišení. Jsou i jiné ovce a jiní pastýři. Ježíšova ovce nevyjde za jiným pastýřem, protože jeho hlas nezná. Vyjde –li, pak to není ovce Ježíšova. To říká ono podobenství o ovčinci. Ovce nejsou hloupé, ale opatrné. Neběží za každým, kdo na ně zavolá.

Aplikováno na lidi: kdo z nás si je jist, že ve zmeti různých vyvolávačů rozezná hlas Ježíšův? Víra, neboť celé je to alegorie o víře, se tak stává něčím exkluzivním, vyjímečným.

Ve skutečnosti je to však ještě povážlivější. Náš příběh neříká jen, že ovce znají hlas svého pastýře, ale také, že on zná je. Ježíš tak v Janově evangeliu vymezuje víru jako vzájemnou známost Ježíše a jeho lidí. A to už není zcela v lidské moci.

Přitom na ničem jiném než na této víře u evangelisty Jana nezáleží. Ježíš podle něj nepřišel, aby hledal a spasil ztracené ovce lidu izraelského, ani aby se přel s farizeji a zákoníky o výklad Mojžíšova zákona, nýbrž aby rozdělil izraelskou společnost a celý svět na věřící lid a nevěřící zbytek. Na ničem jiném už nezáleží.

Můžeme to chápat jako silně okleštěné evangelium, ale v zásadě je to důraz, který ostatní evangelia jen nevyslovují tak rasantně.

Dle evangelisty Jana se Ježíš –ač Písma zná – nijak se zákoníky a farizeji nepře, jaké předpisy je třeba zachovávat, kde a jak je třeba se modlit, jak smýšlet o Bohu. To je pro něj jen náboženská tradice, která víru samu nenahradí.

Víra je spolehnutí na spolehlivého (dobrého) pastýře, který za své ovce dá život.

Jestliže v celém Janově evangeliu žádá víru v sebe jako od Boha Otce poslaného, pak ji nežádá *pro sebe* a ne na vždy. Svým učedníkům slibuje za sebe náhradu – Ducha pravdy, který je povede dál po všechny věky. To je dějinný zlom, kterým se ze slavného náboženství stala „pouhá“ tradice. Co žije dál je víra.

To bylo evangelium pro řecké sbory, obklopené množstvím pohanských náboženství.

Jistěže další staletí ukázala užitečnost tradice pro pochopení kořenů víry – hlavně když se Duch pravdy na čas odmlčel - víru samu však tradice nikdy nenahradila.

„Neboť zákon byl dán skrze Mojžíše, milost a pravda se stala skrze Ježíše Krista“. Amen

„Exaudi“ se v církevním kalendáři jmenuje dnešní neděle. Latinské slovo znamená „slyš“ nebo „vyslyš“ podle žalmu 27,7: *Hospodine slyš můj hlas, když volám, smiluj se nade mnou, vyslyš mě.* Už v tomto verši je obsažena celá tisíciletá historie náboženství. Od pradávna se člověk obrací k bohům a žádá si slyšení, odpovědi, splnění svých tužeb a přání. Je snad v tom žalmista jiný než vyznavači jiných náboženství? Zřejmě není. Jistěže řeknete. Jiný je ten Bůh, ke kterému se žalmista obrací. Ten je jiný, než všichni bohové Egypta, Babylonu či Řecka. Souhlasím. Ale v čem je jiný? Prozatím si můžeme říci, že v tom, že má se světem nějaký záměr a sám oslovuje některé lidi, jako svého času oslovil Abrahama a Mojžíše, dává jim nějaký úkol a něco jim slibuje, když jej poslechnou.

Tím se dostáváme k našemu dnešnímu textu, který Hesla Jednoty bratrské určují na tuto neděli před svatodušními svátky, které slavíme příští neděli.

Když čteme velikonoční drama Ježíšova zatčení, soudu a ukřižování podle evangelistů Marka, Matouše a Lukáše, vidíme, že Ježíš své učedníky na to, co přijde, nijak zvlášť nepřipravil, ba dokonce máme dojem, že sám si ponechal definitivní rozhodnutí, zda se nechá zatknout, na poslední chvíli před zatčením.

Ne tak v evangeliu Janově z něhož je náš text. Zde se Ježíš horečně - sice také až na poslední chvíli v zahradě getsemanské – snaží napumpovat do učedníků vědomosti o tom, co se stane, proč se to stane, co bude pak a co bude potom a na co se mají připravit, aby se pak nedivili.

Z velkého množství myšlenek, z nichž ne všechny jsou jasně srozumitelné, vyplývá, že Ježíš učedníky nezanechá ve světě jako sirotky, ale pošle za sebe náhradu, Ducha, kterého pětkrát nazývá Přímluvcem, podle kralických (po vzoru Lutherově) Utěшитelem, podle anglických překladů advokátem, poradcem či pomocníkem. To všechno jsou možné překlady řeckého slova Paraklétos. Už tady vidíme, jaké množství úvah a meditací s různým důrazem a zaměřením se tady nabízí. 1x nazývá Ježíš Přímluvce Duchem svatým, 3x Duchem pravdy. Tím se nám ovšem nic nezjednodušuje. „Co je pravda?“ zeptal se Pilát, když mu Ježíš řekl „Já jsem se proto narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo je z pravdy, slyší můj hlas“. Pilát pochopitelně nerozuměl o čem Ježíš mluví, jen nabyl dojmu, že se jedná o nějaké židovské handrkování o slovíčka v jejich zákoně a nechtěl s tím nic mít. Podobně však smýšlíme i my. Co je to ta pravda o které Ježíš mluví?

Skutečně je velký rozdíl v tom, v jakém smyslu hovoří o pravdě Starý zákon a jak chápou slovo pravda ti, kteří nejsou vyrostlí v hebrejské tradici, ale například v řecké. Ten rozdíl byl již v teologii rozpoznán a je to už i slovníková informace – například v Novotného Biblickém slovníku z padesátých let, kde heslo Pravda zpracoval náš největší novozákoník prof. J.B.Souček.

Nemíním zde dělat teologickou přednášku, řeknu jen jak běžně chápeme pravdu my. Opakem pravdy je pro nás lež, případně omyl. Všimněte si, že se to vždy týká minulosti, toho, co se stalo a třeba ještě děje. Jak to doopravdy bylo, zjišťuje soudce, když se chce dobrat pravdy. Ve Starém zákoně se pravdou míní převážně to, co Bůh chce, přikázání, zaslíbení, tedy to, co se má stát. To je pravda. Opakem pravdy je hřích, nevíra a nevěrnost Bohu.

Pro nás mluvit pravdu je vypovídat ve shodě se skutečností, bez vášně a zaujetí, padni komu padni. U starozákonních proroků nezaujatou výpověď snad ani nenajdete.

Že i my tomu nějak rozumíme, chci ukázat na příkladu, který jsem si vypůjčil od Dietricha Bonhoeffera, německého teologa s mimořádnou intuicí pro tyto věci. Ten v krátkém a nedokončeném textu, nadepsaném „Co to znamená říkat pravdu“ dává tento příklad: Učitel se ve třídě zeptá jednoho žáka, zda je pravda, že jeho otec je alkoholik. Chlapec odpoví, že to pravda není, ačkoliv jeho otec opravdu alkoholik je. Tedy zalhal. A tu Bonhoeffer říká: Chlapec měl pravdu. Bránil svého otce. Učitel se ho neměl na to ptát. A já dodávám: lhal učitel, který ve skutečnosti chtěl chlapce ponížit a zesměšnit před celou třídou.

Tady vidíme, že je možno mít pravdu v daleko hlubším a důležitějším smyslu než je neutrální shoda výpovědi se skutečností, tady vidíme, že říkat pravdu je vyslovit ji celou bytostí, sejně jako je možno bytostně lhát a mít přitom, nezaujatě viděno, pravdu. Tady vidíme, že pravda v biblickém smyslu má daleko víc společného se spravedlností a milosrdenstvím, stejně jako lež má daleko víc společného s hříchem než je formální shoda či neshoda výpovědi se skutečností. Proto je biblickou pravdu třeba daleko víc činit, než pouze říkat, nebo dokonce jen vidět.

Kdo je tedy ten Duch pravdy? Je to Duch Boží, Duch Kristův, Duch svatý. Jsou to všechno jen různé názvy pro téhož ducha? Jistěže ano a dalo by se ukázat, že tyto názvy lze zaměňovat a smysl je týž. To ale není myšlenka Janova evangelia. Jeho zvěstí je dějinná poslušnost. Duch Boží je na počátku (dokonce už světa), Duch Kristův přichází po něm a za ním Duch pravdy neboli Duch svatý. Jako Ježíš přišel, aby vydal svědectví o Bohu Otci, tak Duch pravdy přijde a bude svědčit o Ježíši Kristu, zatímco Ježíš sám se navrátí k Otci. Duch pravdy, „ten o mně vydá svědectví“. To je, po mém soudu, jedna z nejhlubších myšlenek evangelistových. Příchodem Ježíšovým završuje se a končí éra starozákonních proroků, jeho návratem k Otci začíná éra působení Ducha pravdy. Žádný jiný evangelista tak nezvýraznil epochální význam Ježíšův.

Jak však žít nově pod vedením Ducha pravdy? Ježíš v Janově evangeliu slibuje učedníkům, že Duch pravdy bude s nimi na věky, naučí je všemu a připomene jim, co jim Ježíš řekl, uvede je do veškeré pravdy a oznámí jim, co má přijít.

To je víc než plnohodnotná náhrada, kterou za sebe nabízí Ježíš.

Dějiny církve, tak jak proběhly, mají mnoho svědků, kteří, vedeni Duchem pravdy, odolali hrozbách a nástrahám tohoto světa. Dějiny církve jsou však i

plné politováníhodných a vážných selhání, kdy se církev ve své většině nechala vést zcela jinými duchy než je Duch pravdy.

Několik století se teologie zabývala zkoumáním vztahu mezi Bohem Otcem, Synem a Duchem svatým. To je to, čemu se říká metafyzika. Tím, že Ježíš sám předal vedení Duchu pravdy, se zabýval jen málokdo. Já sám vím jen o jednom středověkém mnichu Joachimů de Floris z italského kláštera ve Fiore, který se intenzivně zabýval Janovým evangeliem, Janovými epistolami a knihou Zjevení a stanovil tři dějinná období: věk Boha Otce, kdy platil Starý zákon. To skončilo Kristovým příchodem a další období nazývá věkem Syna, kdy platí Nový zákon, ale stále ještě je zapotřebí církevní vrchnosti a církevních řádů. Toto však má být vystřídáno věkem Ducha svatého, kdy už nebude zapotřebí církevního vedení, neboť to bude věk svobody a lásky. Jeho učení bylo pochopitelně odsouzeno jako kacířské, ale myšlenka, že dějiny nejsou bez cíle, nýbrž že se v nich děje nějaký smysl, je myšlenka, která přepadá i mě. Takže i já, při pohledu na úpadek církve, vyhlížím věk Ducha. Amen.

Luk 14, 15-24

Mšeno 17.6.2012

Přečtený oddíl z Lukášova evangelia je textem na dnešní 2. neděli po Svaté Trojici dle Hesel Jednoty bratrské.

Oddíl je nadepsán *Podobenství o hostině* a je zajímavé, že v tu chvíli Ježíš sám sedí na hostině. U koho? U jednoho z předních farizejů.

Je vám to divné? Nemělo by. Vždyť farizejové byli nejzbožnější vrstvou židovské společnosti. Plnění Zákona a všech povinností vůči Bohu bylo u nich vždy na prvním místě. Byli to takoví vzorní evangelíci 19.století, nesmlouvaví k hříchu, nekázni a lenosti (takoví, jaké bychom dnes ve sboru potřebovali).

Jaký div, že pozvali mezi sebe Ježíše, kterého považovali za rabína (učitele Mistra,)? Zdaleka ne všichni farizejové a ne všichni od počátku Ježíše odmítali.

Farizejové (a zákoníci) byli také jedinou vrstvou společnosti, která brala Ježíše od počátku vážně. Co to znamená? Brát někoho vážně neznamená ho nekriticky obdivovat, nýbrž vážně se jím zabývat a to znamená kriticky. Jen ten, kdo bezvýznamně tlachá, ten je „pod vší kritiku“. Na koho kriticky reagujeme, toho bereme vážně.

Proto hned v úvodu 14. kapitoly čteme: *Jednou v sobotu vešel Ježíš do domu jednoho z předních farizejů, aby jedl u jeho stolu; a oni si na něj dávali pozor.* Dávat si na někoho pozor, to zní v češtině dost blbě, v originále nic takového není, tam je prostě, že ho pozorovali, možná „pozorně sledovali“. Bodejť by ne, vždyť kvůli tomu ho mezi sebe vzali!

A Ježíš je opravdu nezklamal. Hned čtyři lekce dostali přítomní během jedné hostiny. Ještě než se všichni posadili k jídlu, čteme: *Tu se před ním objevil nějaký člověk stížený vodnatelností. Ježíš se obrátil na zákoníky a farizeje a otázal se jich: „Je dovoleno v sobotu uzdravovat, nebo ne?“ Oni však mlčeli. I dotkl se ho, uzdravil jej a propustil. Jim pak řekl: „Spadne-li někomu z vás osel nebo vůl do nádrže, nevytáhne ho hned i v den sobotní?“* Hotovo, vyřízeno, nikdo neprotestoval. Lekce č.1.

Poté se hosté začali usazovat na místa a my čteme: *Když pozoroval, jak si hosté vybírají přední místa, pověděl jim toto podobenství: „Pozve-li tě někdo na svatbu, nesedej si dopředu; vždyť mezi pozvanými může být někdo váženější, nežli jsi ty, a ten, kdo vás oba pozval, přijde a řekne ti: ‚Uvolni mu své místo!‘ a ty musíš s hanbou dozadu. Ale jsi-li pozván, jdi a posad' se na poslední místo; potom přijde ten, kdo tě pozval a řekne ti: ‚Příteli, pojď dopředu!‘ Pak budeš mít čest přede všemi hosty. Neboť každý, kdo se povyšuje bude ponížěn a kdo se ponizuje, bude povýšen.“* Lekce č.2. Nečteme, že by někdo odporoval.

Své si vyslechl i sám hostitel. Čteme: *„Tomu, kdo jej pozval, Ježíš řekl: ‚Dáváš-li oběd nebo večeři, nezvi své přátele ani své bratry ani příbuzné a bohaté sousedy, poněvadž oni by tě také pozvali a tak by se ti dostalo odplaty. Ale dáváš-li hostinu, pozvi chudé, zmrzačené, chromé a slepé. Blaze tobě, neboť nemají, čím ti odplatit; ale bude ti odplaceno při vzkříšení spravedlivých“.* To je lekce č.3. Opravdu milý host, tenhle rabín Ježíš z Nazareta! Nikoho nenechal bez poučení.

Ježíšova slova „blaze tobě“ a „bude ti odplaceno při vzkříšení spravedlivých“ vedla jednoho z hostů k prohlášení: Blaze tomu, kdo bude jíst chléb v království Božím. Tím obrátil pozornost k tomu podstatnému: co bude, co má nastat. K Božím království. Na to všichni čekali a to bylo zřejmě téma, na které očekávali od Ježíše nějaký výklad. Že se naplnil čas a království Boží se přiblížilo bylo přece ústřední Ježíšovou zvěstí!

Ten host to vystihl přesně: Blaze tomu, kdo bude jíst chléb v království Božím. Kdo bude jíst chléb v království Božím? To je ta otázka. K ní se měl Ježíš vyslovit a dát poučení.

Poučením (čtvrtou lekcí) je naše podobenství. Chléb v Božím království měli jíst ti pozvaní. Ale nebudou. O pozvání věděli, ale v rozhodné chvíli neměli čas, naplánovali si něco jiného a to považovali za přednější. Jejich místa nahradí jiní, kteří sice původně pozvaní nebyli, ale v té chvíli měli čas a tak přišli k hostině, která původně nebyla přichystána pro ně.

Lukášovo vyprávění o Ježíšově účasti na hostině u významného farizeje tím končí a my se nedozvídáme nic o tom, jaká debata a zda vůbec se poté rozvinula.

Přirovnávat království Boží k hostině, jak ho přirovnával Ježíš, nebylo nic neobvyklého, má to starozákonní původ. Tomu všichni rozuměli.

Království Boží je jako hostina, kterou Hospodin připraví pro svůj lid. Cílem židovské zbožnosti, veškerého zbožného chování, je být mezi pozvanými. To je představa, kterou společně sdíleli farizejové i Ježíš. My také.

Možnost, že pozvaní nepřijdou, nikoho ani nenapadla – to byla myšlenka nepředstavitelná, ba přímo absurdní.

A právě s touto hroznou představou přichází Ježíš v našem podobenství. K hostině je zapotřebí nejen hostitel, ale i hosté. Když hosté nepřijdou, hostina se nekoná. Jinými slovy: Bůh může připravit vše, ale když nikdo nepřijde, království Boží nenastane, ani nastat nemůže. Je tedy Boží království stejně tak v rukou lidských jako Božích.

Ježíš v podobenství ukazuje, jak bude jednat Bůh právě v této trapné situaci. Není pochyb, že z hostitelova chování je patrný hněv - začíná jednat energicky a rychle. Nestrpí ani zpoždění večere ani pohled na poloprázdnou hodovní síň. Kdyby si snad někdo z pozvaných přece jenom na hostinu odskočil, ani místečko a ani sousto už pro něj nebude.

Lidsky toho člověka chápeme, ale že by takhle jednal ten milostivý a nekonečně trpělivý Bůh?

Je mi líto, ale navzdory všem kazatelům o tom, že Bůh má pro nás stále otevřené dveře, říkám: ano, jedná tak.

Tady nejde o naše každodenní dobré či zlé skutky, ani o Boží shovívavost, tady jde o Boží království. Tedy o ten velký zvrát poměrů. Duchovních, společenských i politických.

Stejně jako platí, že Bůh nemůže uskutečnit své království bez lidí, tak to platí i obráceně. Když hostitel hostinu nechystá, marně čekají hosté na pozvání. Bůh nepořádá hostinu každý den, ani pravidelně každou sobotu, nebo každý měsíc či rok tak, abychom si mohli vybrat den a hodinu, kdy se nám to hodí.

Není každá doba či chvíle stejně příhodná pro zásadní prolomení Božího království do tohoto světa. Tu určuje Bůh a pošle posla s výzvou: přijďte, vše je připraveno! Přijít ale musí lidé.

Takový příhodný čas nepochybně nastal v době Ježíšově. Podle dobových zpráv celá (zbožná) izraelská společnost cítila, že se už brzy něco musí stát. Mesiášův čas je blízko.

Do toho vystoupil Ježíš se slovy: Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží, čiňte pokání a věřte evangeliu. O „času žně“ mluví u evangelisty Matouše. U Lukáše zástupům vytýká, že nerozpoznávají znamení času a nad městem Jeruzalémem pláče, že „nerozpoznalo čas, kdy se k němu Bůh přiblížil“. I farizejové očekávali brzký příchod Mesiáše. Ježíšova výzva jim však nepřipadla jako ta pravá.

Přitom Ježíš sám svoji osobu do popředí nijak neprotlačoval. Co bránilo, aby onen přední farizej nezačal pořádat hostiny pro chudé, zmrzačené, chromé a slepé? A po jeho příkladu další farizejové? Království Boží by tak začalo, rostlo a sílilo. A začaly by se dít netušené věci.

Království Boží je děj mezi lidmi, nikoli Bohem vnucený režim.

Naše zažitá představa je, že království Boží spadne na zem jako klec na ptáky.

Od té doby nejednou připravil Bůh nové podmínky a poslal své posly: přijďte, vše je připraveno. Připadá mi to skoro jako „zákon dějin“: Vždycky se našli ti, co přišli, ale vždy to byli náhradníci a ne ti, jimž byla výzva určena především.

Snad proto se království Boží začalo vždy dít v malém a ve velkém ustrnulo.

Přestalo se dít a stalo se (v lepším případě) institucí.

Podobenství je o tom, že sebeupřímněji zbožný člověk, který nerozpozná vzácnost a jedinečnost příležitosti, kterou mu dá Bůh a nenechá ji vstoupit do svého času, zůstane ve svém soukromém čase uvězněn a jako takový nemá pro Boží království cenu. Žádná omluva, že „jen“ něco přehlédl či podcenil pro něho platit nebude.

„Království Boží je ve spravedlnosti, pokoji a radosti z Ducha svatého“. Amen.

Textem na dnešní 6. neděli po Svaté trojici je podle Hesel jednoty bratrské úplný závěr Matoušova evangelia: Mt 28,16-20.

Zde evangelista Matouš odložil pero.

Ačkoli jiní evangelisté popisují vícero setkání učedníků se zmrtvýchvstalým Ježíšem, dle Matouše potkaly Ježíše jen ženy cestou od prázdného hrobu. Těm měl Ježíš říci: „jděte a oznamte mým bratřím, aby šli do Galileje; tam mě uvidí“.

Jedenáctka apoštolů se tedy odebrala do Galileje, uviděli ho, klaněli se mu, i když o tom pochybovali. O čem? Nejspíš o tom, že je to skutečně Ježíš. Ježíš se jejich pochybování nediví, vůbec se nerozhořčuje, že nevěří hned každému vidění, nýbrž přichází s novou zvěstí:

Dána je mi veškerá moc na nebi i na zemi.

Co to znamená? Jak tomu máme rozumět? My přece žádnou moc Ježíšovu na zemi nepozorujeme. Na nebi možná může být, ale co my víme o nebi?

Jakou moc jde? Pokud víme, „všechna království světa i jejich slávu“ nabídl Ježíši už ďábel v onom pokušení na poušti hned na začátku Ježíšova vystoupení. Tenkrát Ježíš odmítl.

Co je to tedy za „veškerou moc“, kterou Ježíš dostal?

Zde se kazatelé často uchylují k tradičnímu výkladu, že jde pouze o moc duchovní. Svět a světská moc je plně v rukou lidí, povýtce hříšných a vládne mu ďábel.

Aha, řeknete, tak to s tou skutečnou mocí Ježíšovou nebude tak horké.

Takto to však Ježíš rozhodně nemyslel a ani učedníci to tak nemohli chápat. Veškerá moc je mu dána „na nebi i na zemi“ a to od Otce a Bůh není jen pánem duchovní oblasti, nýbrž všeho.

Jaká je tedy povaha oné „veškeré moci“ jež byla Ježíši dána? To řecké slovo *exúsia* má také široký význam, ale v první řadě znamená pověření, pravomoc, oprávnění, zplnomocnění. Moderní anglické překlady už nepřekládají *power* (jako moc či mocnost) nýbrž „*authority*“.

Všechna evangelia nepochybují o tom, že vše co Ježíš konal a řekl bylo z moci Boží. Byl tedy nositelem Boží moci, Božího Ducha, již předtím. Nyní ale, jako Vzkříšený pro svou věrnost Božímu poslání až k smrti, je mu dána „všechna“ autorita.

K čemu ji má?

Dogmaticko věroučný charakter této výpovědi jakoby naznačoval, že ji má jako vyznamenání či za odměnu. I Apoštolské vyznání víry ze 4. století, které recitujeme před každou Večeří Páně, vyznívá tak, že ji má proto, aby seděl na pravici Boha Otce všemohoucího, odkud (jednou) přijde soudit živé i mrtvé.

To už je velké odchýlení, které zcela opomíjí, proč vůbec Ježíš na svět přišel. Čtenáři evangelia vědí, že přišel ve věci Božího království a kvůli němu. Učedníkům, kterým se mohlo zdát, že věc Božího království Ježíšovou smrtí skončila jako krásný sen, se nyní dostalo ujištění, že neskončila a Ježíš má větší pravomoc než předtím.

Proto také hned slyší, „jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky...“ . K čemu asi? Aby měl Ježíš co nejvíc uctívačů a co nejvíc kostelů?

Nikoliv. Království Boží jakožto Boží věc běží dál a učedníci mají vědět, že jejich námaha nebude marná. Není se čeho bát. Vzkříšený Ježíš bude s nimi vždycky.

Rozumějme si dobře. Vzkříšený Ježíš bude vždycky tj. až do skonání tohoto věku s těmi, kdo pokračují v jeho díle, kdo dělají pro Boží království, nikoli s každým, kdo se prostě stal křesťanem a věří, že Ježíš Kristus je syn Boží.

V době, kdy Ježíš řekl, získávejte mi učedníky rozumělo se *pro Boží království*. V době kdy evangelista Matouš sepsal evangelium – asi 50 let poté – už se rozumělo *pro církev*, protože církev už tu byla a to docela organizovaná. Ještě však ne jako samoúčel, ale jako provizorní zařízení, neboť druhý příchod Ježíše Krista a království Boží se čekal každým dnem.

O tom, že za tisíc let poté bude členství v církvi povinné a Boží království bude přesunuto ze země do nebe, nemohl vědět nikdo, ani Ježíš. Jeho slovo však stále platí. Je a bude se svými učedníky tj. s pokračovateli na jeho díle, jímž je příprava a rozběh událostí směřujících k převratu, po kterém už nebudeme mít potřebu hájit své sobecké zájmy ani touhu po moci a vlivu.

Dnešní text připadá na tuto 10.neděli po Svaté Trojici podle Hesel jednoty bratrské i podle staré církevní tradice. Důvod není na první pohled zřejmý.

Proč zrovna toto téma v letní prázdninový čas?

Teprve po bližším pátrání zjistíme, že přibližně v tento čas - podle některých historiků 10. srpna, podle rabínů už 29.července (9 den měsíce Av) roku 70 po Kr. prolomili římsí vojáci zeď jeruzalémského chrámu, pobili poslední židovské obránce, aby tak po pětiměsíčním obléhání Jeruzaléma ukončili židovské povstání proti Římu, zvanému Válka židovská (66-70). Chrám i Jeruzalém byly po tehdejších způsobu srovnány se zemí.

Toto významné datum nebylo v církvi nikdy zapomenuto, takže i 14.století po tom, M.Jan Hus, ve svém kázání na náš text právě na 10.neděli po Trojici, hned v úvodu posluchačům vysvětluje, že tu Pán Ježíš přesně předpověděl, co se pak 42 let poté skutečně stalo, že římským legiím velel Vespasianus a Titus a zmiňuje i některé podrobnosti, které o válce napsal současník těch událostí Josefus Flavius.

Jak jsem řekl, církev nikdy na tuto událost nezapomněla. Důkazem je právě volba textu na tuto neděli.

Měnilo se však vnímání této události. Lze říci, že v prvních stoletích ji křesťané spolu se Židy vnímali jako neštěstí. Vždyť šlo o Sion!

Když se však křesťané na počátku 4.stol. dostali k moci a křesťanství se stalo státním náboženstvím Římské říše, začalo se zničení Jeruzaléma a chrámu vnímat jako důkaz, že Bůh definitivně židovské náboženství zavrhl a naopak vyvolil křesťanství. Čili to, nad čím Ježíš plakal, vnímalo se jako triumf Boží spravedlnosti.

tisíc let později, v kázání M.Jana Husa už po nějaké dějinné pýše není ani stopy. Když poinformoval posluchače o tom, co Ježíš předpověděl, říká: *A že by nám to věděti málo platno bylo, bychom k sobě toho užitečně neobrátili... znamenajme, že plakal jest milostivý spasitel netoliko na Jeruzalém, to město, ale na naše a pro naše hříechy. A v tom dal jest příklad každému věrnému, že má plakati netoliko svých hříechov, ale i cizích.*

Snad všichni vykladači se shodují, že Ježíš tu mluví o oné tragické válce, obzvlášť vezmeme-li v úvahu, že evangelista Lukáš své evangelium sepisoval asi 50 let po Ježíšově ukřižování, tedy v době, kdy už bylo po válce a Jeruzalém i chrám už byl nejméně 10 let v rozvalinách. Jak by tedy Lukáš mohl nezmínit, že Ježíš to všechno předpověděl.

Že Ježíš něco předpověděl je však pro nás málo užitečné vědět. Koneckonců válku s Římem nevyvolali křesťané, nýbrž jen ti fanatičtí Židé, kteří věřili, že Bůh nedopustí jejich porážku. Křesťané žijící v Jeruzalémě, pokud včas

neutekli z města, byli spolu s ostatními obyvateli zmasakrováni, či v lepším případě odvedeni do otroctví. Co my s tím? To cítil i M. Jan Hus.

Jaká je vůbec souvislost mezi Ježíšem a zkázou Jeruzaléma?

Musíme se podívat v jaké souvislosti evangelista Ježíšův výrok uvádí. Jde o slavný vjezd Ježíšův do Jeruzaléma na oslátku, zástup učedníků provolává „Požehnaný král, který přichází ve jménu Hospodinově. Na nebi pokoj a sláva na výsostech“. A v této chvíli, která měla vypadat co nejdůstojněji, naprosto nevhodně se Ježíš, při pohledu na Jeruzalém, dá do pláče. Ne ovšem dojetím, jako některé nevěsty na svatbě, či dojetím nad sebou samým, ale nad tragikou města, které má ve jménu pokoj – šalom (Jeruzalém podle rabínského výkladu znamená něco jako „vidění pokoje“) a přitom neví, co k míru vede.

Doslova je tam „co ti k pokoji“ a proto je přesnější kralický překlad: *keré by věci ku pokoji tobě byly*. To se mi zdá velmi trefné. Ne jaké cesty obecně vedou k míru, nýbrž co tobě, město, je k pokoji.

Nejsou žádné „objektivně“ dané cesty k míru.

Popis oblehnutí a zničení města není než tehdy obvyklý způsob vojenského dobývání města a Ježíš nemusel mít na mysli právě válku Židů proti Římu.

To všechno se však mělo stát proto, že město nerozpoznalo čas, kdy se k němu Bůh sklonil. Kraličtí opět přesněji: nepoznalo čas navštívení svého.

To se obvykle vykládá tak, že město resp. jeho vedení nepřijalo Ježíše jako svého krále Mesiáše. To je jistě i záměr evangelisty Lukáše. Jenže to tak jasně neříká.

Ježíš sám se hned za Mesiáše nevyhlásil, ani nepřišel se slovy Pokoj, pokoj na rtech. Čtete: když vešel do chrámu, začal vyhánět ty, kdo tam prodávali a řekl jim: „Je psáno: ‚Můj dům bude domem modlitby‘, ale vy jste z něho udělali doupě lupičů“.

To sice bylo královské gesto, ale že by to zrovna vedlo ku pokoji? Pokoj tam byl předtím než přišel.

Ano, ale byl založen na vydírání poutníků. Ti přicházeli často z dalekých zemí, aby třeba jen jednou za život spatřili Hospodinův chrám a jako zbožní Židé tam něco obětovali. A tam je právě obchodníci skasírovali.

Vláci sebou obětní zvíře nemohli, kdyby je koupili před městem, zaplatili by při vstupu do města clo a ještě by riskovali, že kněz shledá na zvířeti nějakou vadu a odmítne je. Proto si museli koupit zvíře až na místě – zaručeně košer. Ale ouha, všude platné římské denáry v chrámu neplatí, museli si tedy nejprve směnit za jinde neplatné chrámové peníze. Už chápete proč Ježíš řekl: doupě lupičů?

Byl to dobře promyšlený byznys, kterým se kněží samofinancovali. Byznysu založeném na zbožnosti těch druhých. Kdyby se lidé přicházeli jen modlit,

kam by přišli? Ježíš svým gestem podkopal ekonomickou základnu celého chrámového provozu.

Jsou cesty k pokoji, který se drží jen na moci jedněch a bezmoci druhých. Je založen na nespravedlnosti. Takový mír je vlastně permanentní skrytou válkou, která občas přejde v otevřený boj. Někomu to připadá přirozené, neboť tak to na světě odjakživa chodí.

Jsou cesty k pokoji, které vedou přes odstraňování nespravedlností. To je permanentní konflikt a nikdy nekončící proces. Pokoj je tam odměnou.

Království Boží je ve spravedlnosti, pokoji a radosti z Ducha svatého. Amen .

Podle Hesel jednoty bratrské i podle staré tradice káže se o dnešní 16.neděli po Svaté Trojici na tento text z Janova evangelia.

Pouze u evangelisty Jana je zachycen tento podivuhodný příběh o vzkříšení Lazara. Není snadné vykládat o Ježíšových zázračných skutcích uzdravení či dokonce vzkříšení. Pro nás lidi vychované školou uznávat jen fyzikální, chemické a biologické zákony je přirozenou tendencí hledat pro všechny mimořádné jevy přirozenou příčinu.

Evangelisté Matouš, Marek a Lukáš zaznamenali shodně jen vzkříšení dvanáctileté dcerky představeného synagogy, Lukáš navíc ještě vzkříšení syna vdovy v městě Naim. Zprávy jsou napsány velmi střídavě a je z nich patrné, že v obou případech Ježíš přišel krátce poté, co byly obě děti považovány za mrtvé a tudíž si můžeme myslet, že šlo vlastně o resuscitaci.

Na první pohled tak v podání prvních tří evangelistů vystupuje Ježíš jako podivuhodný učitel a léčitel, který vykonává své povolání od Boha. Za takového ho zřejmě měli farizejové, jinak by ho neobviňovali, že uzdravuje – a tedy „pracuje“ - i v sobotu. Že to byly síly Božího království, které se v něm dostávaly na svět, rozpoznal jen málokdo, neboť to lze nazřít jen vírou. Evangelisté Matouš, Marek a Lukáš téměř do poslední chvíle ponechávají na čtenáři, za koho Ježíše bude mít.

Zcela jinak se k Ježíšovu příběhu staví evangelista Jan. Od první chvíle nenechává čtenáře na pochybách, kdo Ježíš je - Boží Syn. Ježíš to podle Jana o sobě ví, naprosto jasně to o sobě říká, čímž zejména zbožné a vzdělané vrstvy židovské společnosti přivádí k zuřivosti. Nelze se ubránit dojmu, že šlo z jeho strany o záměrné provokace.

Ježíš jako provokatér nám asi není příliš milý. Nám je bližší ten Ježíš, který uzdravil bezpočet lidí, ale když se ho ptají, jakou mocí to vše činí, odpovědi se vyhne. Provokovat nechce.

Evangelista Jan zmiňuje jen tři případy uzdravení, zato o sobě mluví Ježíš stále. Oč vlastně evangelistu Janovi jde? Vždyť Ježíš svým vystupováním lidí rozděluje na ty, kteří mu uvěřili a nevěřící zbytek.

A dělá to záměrně. Vůbec nepřichází v úvahu, že by někdo uvěřil jen trochu, nebo že by uvěřil ještě někomu jinému. Dokonce není možné, aby někdo v něčem věřil Ježíšovi a v něčem ne, neboť Ježíš v Janově evangeliu nedává žádné pokyny, nestanoví žádné morální předpisy ani žádnou nauku. Těm, kteří v něho uvěřili dává výslovně jen jedno jediné přikázání: aby se navzájem milovali tou láskou, jakou on miluje je a jakou Bůh Otec miluje jeho. Láska z nebe až na zem a zase vzhůru - a to je celé náboženství.

Náboženství bez předpisů, bez nauky? Je to možné? Ano, ale není v něm

možná láska ještě k jinému Pánu než k Ježíši, protože ani on nedává svou lásku všem lidem bez rozdílu, nýbrž jen těm, kteří v něho uvěřili. To jsou ty zvláštnosti Janova evangelia.

A o to jde i v příběhu o Lazarovi.

Ježíš dostal vzkaz od sester Marie a Marty, že Lazar je nemocen. To bylo volání o pomoc. On však stále čekal v Zajordání až Lazar umře. Přitom - a to je významné – evangelista výslovně poznamenává, že Ježíš tu rodinu - Marii, Martu a Lazara miloval. Jak velký to rozdíl od vzkříšení dcery správce synagogy o kterém čteme v ostatních evangeliích, kde Ježíš na úpěnlivou prosbu otce okamžitě jde, nebo od vzkříšení syna vdovy v městě Naim, kde zcela náhodně Ježíš potká pohřební průvod a je „pohnut lítostí“ říká vdově „neplač“ , pak přistoupí k márám a řekne „chlupče tobě pravím vstaň“. To jsou vyprávění hluboce lidská, ale není tu žádná výzva. Prostě se to stalo, věřte nebo nevěřte.

Naopak v příběhu Lazarově jde o víru. O víru Marie a Marty, o víru těch co stáli okolo a konečně i o víru Ježíšovu.

Když Marta uslyšela, že Ježíš přichází, šla mu naproti a řekla: Pane, kdybys byl zde, můj bratr by neumřel. Ona v Ježíšovu moc danou od Boha věřila, ale chápala ji jako moc lékaře, který kdyby přišel včas pospíší pacientu.

Když ale Ježíš řekl: Tvůj bratr vstane, odpověděla: vím, že vstane při vzkříšení v poslední den. Co to je za víru? Jak z katechismu. Ve vzkříšení v poslední den věřili i farizeové a zákoníci. To je víra jako názor, jako přesvědčení, to je víra v učení o zmrtvýchvstání. Taková víra nic nezmuže, nikoho nezachrání, je to utěšující fráze faráře pozůstalým.

Takovou víru Ježíš odmítá a říká: já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude žít. A každý, kdo žije a věří ve mne, neumře na věky. Věříš tomu? A jak Marta odpoví? Ano, Pane. Já jsem uvěřila, že ty jsi Mesiáš, Syn Boží, který má přijít na svět – a s těmito slovy odešla.

Mně to připadá velmi trefné, jakoby přesně odposlechnuté. Kdyby řekla: „věřím tomu“, lhala by. Copak mohla rozumět tomu poněkud záhadnému prohlášení? Obzvláště když ještě před chvílí si myslela, že Ježíš propásl chvíli, kdy ještě mohl něco udělat! Marta oním „ano Pane“ myslí „věřím Ti“ a svými slovy dodává, co věří ona: ty jsi Mesiáš.

Já jsem vzkříšení a život je víra toho, kdo to říká – tedy Ježíšova a jelikož ho Bůh miluje jako Syna a on jeho jako Otce, stane se mu podle jeho víry. Proto také Bohu děkuje: Otče, děkuji ti, žes mě vyslyšel ačkoli mě vždycky slyšíš.

Marii, která přišla po Martě se stejnou výčitkou (Pane kdybys byl zde, můj bratr by neumřel), ale s pláčem mu padla k nohám, už Ježíš neutěšuje a ani ji nic nevykládá. Když viděl, jak pláče a jak pláčou i Židé, kteří přišli s ní, nakonec vstoupily i jemu do očí slzy. Židé říkali: hle jak jej miloval. My se však radíme spíš k těm z nich, kteří řekli: když otevřel oči slepému, nemohl způsobit, aby tento člověk nezemřel?

Ano, říkáme si, celý příběh je vlastně zbytečný. Kdyby Ježíš jen přišel včas, nemusel ho křísit z mrtvých. Nebo kdyby se jen na dálku za Lazara pomodlil, ten by se uzdravil a bylo by!

Nebo ještě lépe - proč Ježíš nezařídil, aby celá rodina, Marie, Marta i Lazar, byli stále zdraví, když je tolik miloval?

Kdyby Bůh pečoval o naše zdraví a léčil všechny naše neduhy, nebylo by vůbec třeba víry. Víra vždycky musí chtít něco změnit, něčím co je (a nemá být) pohnout.

Kdybychom byli všichni stále zdraví, nevyjevila by se jeho sláva na našich životech. Co tím evangelista chce říci je, že víra je princip, „motor“ života člověka i dějin. Amen.